

03/2021

ELÄKETURVAKESKUKSEN TUTKIMUKSIA

TIIVISTELMÄ

Sanna Tenhunen

Taloudellinen varautuminen eläkeikaan

Kyselytutkimus eläketurvaan liittyvistä näkemyksistä

Eläkeikää varten säästäminen on moniulotteinen kysymys, joka heijastelee paitsi kiinnostusta pohtia tulevaisuuden toimeentuloa myös taloudellisia resursseja säästämiseen. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan kyselytutkimuksen pohjalta sitä, kuinka yleistä eläkeikää varten säästäminen on. Tutkimuksessa kartoitetaan myös säästöjen käyttökohteita, säästämättä jättämisen syitä sekä arvioita eläkeajan toimeentulosta ja säästöjen merkityksestä osana sitä. Lisäksi vertaillaan säästämisen yleisyyttä 2010-luvun alkupuolen tilanteeseen ja tarkastellaan eläketiedon ja luottamuksen yhteyttä säästämiseen.

Säästäminen on lisääntynyt erityisesti miehillä

Lähes puolet suomalaisista (47 %) on säästänyt eläkeikää varten. Sosioekonomisen aseman ja taloudellisen tilanteen heijastuivat säästämisen yleisyyteen. Etenkin miehet, 55–64-vuotiaat, korkea-asteen koulutuksen suorittaneet ja yrittäjät kertoivat muita useammin varautuneensa eläkeikaan säästämällä. Säästäminen oli yleisempää myös paremmassa taloudellisessa tilanteessa olevilla eli korkeimpaan tuloryhmään kuuluvilla ja niillä, jotka kokivat menojen kattamisen helpoksi.

Eläkeikaa varten säästäminen on yleistynyt 2010-luvun alkupuoleen verrattuna. Aiemmissä kyselyissä eläkeikaa varten kertoi säästäneensä noin 40 prosenttia vastaajista. Säästäminen on yleistynyt eniten miehillä, 45–64-vuotiaiden ikäryhmissä sekä alemman korkea-asteen suorittaneilla.

Säästöjä aiotaan käyttää jokapäiväiseen elämiseen

Yleisimmin säästöjä arveltiin käytettävän eläkeaikana tavanomaiseen kulutukseen. Yli puolet vastaajista mainitsi jokapäiväisen elämisen kulut ensisijaiseksi käyttökohteeksi säästöilleen. Tämä käyttökohde sai yhtä paljon mainintoja kaikissa väestöryhmissä. Lähes yhtä yleinen oli ajatus siitä, että säästöjä tarvitaan yllättävien menojen kattamiseen. Reilu kolmannes mainitsi myös hoito- ja hoivapalvelut säästöjen käyttökohteena.

Muista käyttökohteista yleisimmin säästöjä arveltiin käytettävän harrastuksiin, lomamatkailuun, läheisten tukemiseen ja mahdollisuuteen lopettaa työelämässä ennen eläkeikää. Reilu kolmannes vastaajista mainitsi säästöjen kohteina harrastukset ja loma-ilmailun. Noin viidennes vastaajista mainitsi läheisten tukemisen tai kertoi kiinnostuksesta käyttää säästöjä mahdollisuuteen lopettaa työelämässä ennen eläkeikää.

Taloudelliset syyt edelleen yleisin peruste olla säästämättä

Tässä tutkimuksessa säästämättä jättämisen syitä tarkasteltiin kolmessa ryhmässä: taloudelliset rajoitteet, nykykulutuksen painottaminen sekä se, ettei koe tarvetta säästää eläkeikaa varten.

Taloudelliset rajoitteet olivat yleisin syy olla säästämättä. Kolme viidestä säästämättä jättäneestä mainitsi perusteeksi sen, ettei säästäminen ollut heille taloudellisesti mahdollista. Tämä syy oli keskimääräistä useammin säästämättä jättämisen taustalla naisilla, työttömillä ja heikommassa taloudellisessa tilanteessa olevilla. Taloudelliset syyt olivat yleisin peruste säästämättä jättämiselle myös 2010-luvun alkupuolen kyselyissä.

Nykykulutuksen painotuksen viittaavia perusteita olivat aikomus aloittaa säästäminen myöhemmin, halu käyttää rahat tämänhetkiseen kulutukseen ja se, ettei vain ole tullut ajatelleeksi eläkeikaa varten säästämistä. Lähes puolet säästämättä jättäneistä mainitsi ainakin yhden nykykulutuksen painotukseen viittaavan perusteen säästämättä jättämiselle. Nämä syyt olivat yleisempiä miehillä, alle 45-vuotiailla ja menojen kattamisen helpoksi kokevilla. Nykykulutuksen painotuksesta kertovat syyt ovat yleistyneet aikaisemmista kyselyistä.

Ei koe tarvetta säästää eläkeikaa varten -perusteeseen lukeutuvat vaihtoehdot, joiden mukaan vastaajaa usko tulevaisuuden eläkkeellä toimeen ilman säästämistä, usko saavansa perintöä tai hänellä on jo varallisuutta. Noin viidennes säästämättä jättäneistä mainitsi ainakin yhden näistä syyksi sille, ettei ole säästänyt eläkeikaa varten. Tämän perusteen säästämättä jättämisen syyksi maininneissa korostuivat 55–64-vuotiaat, korkea-asteen koulutustaustaiset ja eläkeläiset.

Arviot eläkeajan toimeentulosta parantuneet

Neljännes vastaajista (26 %) arvioi tulevansa eläkkeellä toimeen hyvin tai melko hyvin, mutta yhtä moni arvioi toimeentulonsa melko huonoksi tai huonoksi. Aiempaa useampi arvioi toimeentulonsa eläkeaikana paremmaksi kuin 2010-luvun alkupuolen kyselyissä.

Eläkeaikaa varten säästäneistä noin kaksi viidestä (41 %) arvioi tulevansa eläkeikana toimeen hyvin tai melko hyvin, säästämättä jättäneistä näin arvioi joka kahdeksas (13 %). Korkea-asteen koulutus ja menojen kattamisen helppous olivat sekä säästäneillä että säästämättä jättäneillä yhteydessä parempaan arvioon eläkeajan toimeentulosta. Sen sijaan sukupuoli ja ikä heijastuivat arvioon eläkeajan toimeentulosta eri tavalla säästäneillä ja säästämättä jättäneillä. Säästäneiden kohdalla miehet arvioivat tulevansa toimeen eläkeikana paremmin, mutta heillä ikä ei heijastunut arvioihin. Säästämättä jättäneillä taas miesten ja naisten välillä ei ollut eroja, mutta sekä alle 35-vuotiaat että yli 55-vuotiaat arvioivat toimeentulonsa keskimmäisiä ikäluokkia myönteisemmäksi.

Omien säästöjen merkitys eläkeajan toimeentulosta arvioidaan aiempaa suuremmaksi

Eläkeikaan varautumisen yleisyyttä mitattiin kysymyksellä eläkeikaa varten säästämisestä, mutta kyselyssä ei selvitetty tarkemmin säästöjen määrää. Vastaajia pyydettiin kuitenkin arvioimaan omien säästöjen ja varallisuuden merkitystä osana eläkeikaista toimeentuloa. Yli viidennes eläkeikaan varautuneista arvioi säästöjensä ja varallisuutensa muodostavan merkittävän osan eläkeajan toimeentulosta.

Eläkeikaan varautuneilla arviot säästöjen ja varallisuuden merkityksestä eläkeajan toimeentulossa ovat kasvaneet vuoden 2011 kyselystä. Säästämättä jättäneiden kohdalla vastaavaa muutosta ei ole nähtävillä. Eläkeikaan säästämällä varautuneista etenkin nuoret, yrittäjät ja hyvässä taloudellisessa tilanteessa olevat erottuivat omien säästöjen merkityksen suuremmaksi arvioivina ryhminä.

Kokemus eläkeasioiden tuntemisesta on yhteydessä säästämiseen, yksityiskohtainen eläketieto ei ole

Eläkejärjestelmän ja oman tulevan eläkkeen tunteminen on yksi säästämistarpeen arviointiin vaikuttavista tekijöistä, joka voi heijastua eläkeikaa varten säästämiseen. Tässä tutkimuksessa eläketiedon mittareina olivat mukana sekä oma käsitys eläketurvan tuntemisesta että objektiivisempi tieto eläketurvan yksityiskohdista.

Eläketiedon ja säästämisen yhteyden välillä korostui vastaajien oma kokemus eläkeasioiden tuntemisesta. Eläketurvaa vähintään kohtalaisesti tuntevat säästivät useammin kuin huonoksi tuntemisensä arvioineet. Objektiivisesti mitattu tieto eläketurvan yksityiskohdista ei heijastunut säästämisen yleisyyteen, mutta käsitys eläkemaksun suuruuden tuntemisesta oli yhteydessä säästämiseen. Arvion eläkemaksun suuruudesta antaneet, riippumatta siitä, oliko arvio oikealla tasolla, olivat useammin varautuneet eläkeikaan säästämällä.

Luottamuksella eläketurvaan moninaisia yhteyksiä säästämiseen

Tutkimuksessa eläketurvaan kohdistuvaa luottamusta ja sen yhteyttä säästämiseen tarkasteltiin eläkejärjestelmän yleisen luotettavuuden, eläkejärjestelmän toimintaan liittyvien yksityiskohtaisempien mielipiteiden sekä eläkejärjestelmään liittyvän huolestuneisuuden näkökulmista. Eläkejärjestelmän toiminnan luotettavuuteen liittyvät näkemykset eivät olleet yksiselitteisesti yhteydessä säästämiseen. Osa luottamusta kuvaavista tekijöistä lisäsi säästämistä, osa vähensi sitä ja osa ei vaikuttanut lainkaan säästämiseen.

Säästäminen oli yleisempää niiden joukossa, jotka suhtautuivat myönteisesti eläkkeiden kykyyn taata kohtuullinen toimeentulo nykyisille eläkeläisille ja jotka ajattelivat, että eläkevaroja hoidetaan luotettavasti. Toisaalta myös vähäisempi yleinen luottamus eläkejärjestelmään, huoli nuorten maksutaakasta ja huolet väestön ikääntymisestä ja taloudellisesta tilanteesta olivat yhteydessä yleisempään säästämiseen.

Säästäminen oli harvinaisempaa pienituloisten eläkeläisten toimeentulosta ja eläkevarojen sijoitustoiminnan riskeistä huolissaan olevilla. Sen sijaan tulevaisuuteen liittyvät näkemykset, kuten huolet eläkkeiden takaamasta toimeentulosta tulevaisuudessa, eläkkeiden maksamisesta tulevaisuudessa, eläkkeisiin liittyvästä päätöksenteosta tai sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuudesta eivät heijastuneet säästämiseen.

Taloudellinen varautuminen eläkeikaan – Kyselytutkimus eläketurvaan liittyvistä näkemyksistä

Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 03/2021

www.julkari.fi > [Eläketurvakeskus](#) > [Julkaisut](#) > [Hae julkaisun nimellä]

ISBN 978-951-691-332-5 (PDF)

ISSN 1798-7482 (verkkojulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 41120
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 41120
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions
FI-00065 Eläketurvakeskus
Finland
Phone +358 29 41120
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi
> julkaisut